

Blaj, 7 Februarie 1938

Biiblioteca Universității "Regele Ferdinand I"

C I U J

La No.151/1938, Vă comunicăm următoarele:

42 din anul 1937 al ziarului UNIREA n-a apărut
d suspendată apariția ziarului, dar apărut pentru
ni rea ei UNIREA POPORULUI No.42 bis.pe care vi
expediat în ziua de 5.XI.1937 cu no.nostru 57/1937

Cu toată stima:

UNIREA POPORULUI

ABONAMENTUL:
 Un an . . . . . 150 Lei
 Pe jumătate . . . . . 75 Lei
 la străinătate . . . . . 300 Lei

Adresa: „UNIREA POPORULUI“, Blaș, jud. Târnava-Mică
 Intemeietori: † AL. LUPEANU-MELIN și IULIU MAIOR
 Director IULIU MAIOR

ANUNȚURI ȘI RECLAME
 se primesc la Administrație și se plătesc un șir mărunț odată 5 Lei a doua și a treia oră 4 Lei.

LEGE ȘI DREPTATE

După 47 ani de apariție neîntreruptă în slujba neamului românesc, foaia bisericească „UNIREA“ a fost suspendată din ordinul unui ministru român, spre mai marea cinste a Constituției și sincera bucurie a unitofobiei dreptmăritoare

Art. 25 din Constituția României, votată de adunarea națională constituantă, în ședințele din 26 și 27 Martie 1923, primministru al țării fiind pe acea vreme I. I. C. Brătianu, cuprinde următoarea dispoziție fundamentală:
 „Constituțiunea garantează tuturor libertatea de a comunica și publica ideile și opiniunile lor prin grai, prin scris și prin proză, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestei libertăți în cazurile determinate prin codicele penal, care nici într'un caz nu va putea restrânge dreptul în sine. — Nici o lege excepțională nu se va putea înființa în această materie. — Nici cenzura, nici o altă măsură preventivă pentru aparițiunea, vinderea sau distribuțiunea oricărei publicațiuni nu se va putea înființa. Nici un ziar sau publicațiune nu va putea fi suspendat sau suprimat“

Din cinstita respectare a acestei prevederi constituționale a răsărit următoarea dispozițiune, trimisă prin Prefectura județului Târnava-Mică, în copie autentică, ziarului bisericesc „Unirea“ din Blaș, sub No. 15095/1937, la data de 13 Octombrie 1937, la cărma țării fiind un guvern al aceluiași partid liberal care hotărâse Constituția, prezidat acum de d. G. Tătărescu:

Nr. 696 din 8 Oct. 1937 Serviciul Cenzurei C. 2 A.
 către Prefectura Județului Târnava Mică
 B L A J

Avem onoare a Vă face cunoscut că Dintru ministru de Interne a dispus suspendarea pe timp de 30 (treizeci) zile a foaiei bisericești „Unirea“ care apare săptămânal la Blaș pentru că nu a executat cenzura în Nr. 38 din 8 Sept. 1937.

Șeful serviciului Cenzurei, Primprocuror militar, Lt. Col. Magistrat
 ss. ROMUL HOTINEANU

Foaia bisericească-politică „Unirea“ dela Blaș merge spre încheerea celui de al 47-lea an de existență sale. În această jumătate de secol a făcut ceva pentru cauza românească. În aceste 47 de pagini nu se găsește nici un singur cuvânt potrivit intereselor naționale. De aceea și trebuie să înfrunte, pe vremuri, fără înțelegere aspra prigoană a guvernelor ungurești. Au avut mai multe procese politice. Redactorii și au fost condamnați și au stat în temnițele ungurești pentru bărbăția cu care au luptat pentru dreptatea nației românești.

Nici odată însă, în 47 de ani, n'a fost suspendată de nimeni. Nici măcar pe o zi.

Guvernului Tătărescu îi revine gloria tristă de a fi făcut ceea ce n'au îndrăsnit nici sbirii dela Budapesta, despre care se știe că nimic n'au dușmănit mai mult în tot Ardealul ca tocmai Blașul, cu școlile și instituțiile și spiritul lui intransigent.

Cum s'a ajuns la acest act de „autoritate“ guvernamentală, comunicat „Unirii“ exact în ajunul marilor serbări dela Alba-Iulia, unde s'a proslăvit memoria lui Horia-Cloșca și Crișan, martiri ai dreptății și a dorului de libertate a nației românești? — Simplu de tot.

*

Guvernul a înființat o episcopie ortodoxă în Maramureșul unit. Nu prin „lege-specială“, — cum spune categoric art. 28 din „Legea pentru regimul general al Cultelor“, votată în primăvara lui 1928, la cărma țării fiind tot un guvern liberal — ci printr'un simplu decret. Adeca: „prin surprindere“, cum au spus, jubilând, însăși publicațiile bisericești ortodoxe (V. „Viitorul“ bis. din 1 Sept. c. reprodus și de „Telegraful Român“ din 12 Sept. 1937). Maramureșul fiind compact unit, este evident că rostul noiei eparhii nu poate fi altul decât unul „misionar“, ori, cum se spune tot acolo: „înființarea noiei episcopii ortodoxe înseamnă desființarea celei unite“. Ceeace, de altfel, spune apriat și Mitropolitul noiei ctitorii, în scrisoarea pastorală prin care anunță marele eveniment: „ca să implinească în zilele noastre ceea ce fosta episcopie istorică dela Peri... n'a putut face... Incât poporul român să se înfățișeze lumii cât mai curând și pentru vecie, un singur bloc puternic, cu o singură credință...“

„Unirea“ s'a simțit datoare să spună și ea exact aceleași adevăruri, prea evidente, de altfel, decât să poată fi ascunse ori răstălmăcite în vre-un chip. A adăogat însă ceva, tot așa de evident și de firesc. Dat fiind că uniții din Maramureș se simt bine în legea lor și nu doresc să treacă la ortodoxie, activitatea „misionară“ a noiei eparhii înseamnă începutul unor frământări și mari vrăjmașii religioase, pentru caracterizarea cărora nu se găsește altă expresie decât cea de toți cunoscută: război confesional. Că, în consecință, guvernul este răspunzător de acest război pe

care îl provoacă și care nu va face mult bine neamului.

De sine înțeles, guvernul care pregătise, în taină, de multă vreme această ispravă, nici gând n'avea să se impresioneze de glasul slab al „Unirii“. S'au turburat însă confrății publicști ortodocși. Firește, nu prea aveau ce răspunde, chestiunea fiind cât se poate de limpede. Atunci „Telegraful Român“ — tot el cel mai deștept! — s'a adresat, nici la Stan nici la Bran, ci tocmai cenzurei. Articolul său, răspuns, din No. 34 (22 August 1937) îl încheia cu următoarea strigare patetică:

„Prea cinstita cenzură nu e în stare să stingă produsul acestor incorigibili calomnatori? [Așa numește, cuviincios, „Telegraful R.“ pe cei dela „Unirea“]. Sau, poate la Blaș, și cenzura s'a unit cu Roma?“

Cenzura noastră nu merita această dojană cumplită. Ea, săraca, își făcea datoria. Din nefericire însă, nu găsia în paginile „Unirii“ nimic ce să se lovească în legi, ori măcar în dispozițiile ministeriale privitoare la deprinderea cenzurei. Totuși, în numărul din 11 Sept. i-s'a părut că a zăpsit ceva. Se scria acolo, între altele, de Băznogii ortodocși și se spunea că „noua vlădicie ortodoxă a Maramureșului are caracter de prozelitism vădit“. Cenzura noastră a lovit fără milă cele două cuvinte subliniate. Precum se vede, absolut inofensive și incapabile a turbura ordinea de stat.

Un „telefon“ din numărul următor lămuria pe unul din cetitorii nedumiriți asupra chestiunei și-i spunea cuvintele cari au atras asupra lor urgia cenzorilor. De astă dată, onorata cenzură și a suprimat întreg „telefonul“. Probabil o glumă. Că doar nu s'a instituit cenzura în România pentru a feri de profanare plasticul nume al călugărului Băznog, nici pentru șlefuirea literară a stilului „Unirii“. Ci cu totul pentru altceva.

Așa a crezut „Unirea“ și așa a lucrat. — A urmat suspendarea. Din ordinul ministrului de interne. Care, se vede treaba, încă e gelos de numele lui Băznog, și nu poate suferi cuvântul, altfel destul de sonor, „prozelitism“.

Ar fi o insultă pentru minister a crede că într'adevăr acesta a fost motivul suspendării. Ministerul nu face glume copilărești. — Trebuie să fie altceva la mijloc. Acesta putea fi cel mult un pretext. Așteptat. Căutat. Și, în urmă, aflat; cu destulă greutate. Un pretext pentru a face „Unirea” să tacă. Cel puțin câțeva vreme. Nu-i plăcea, pe semne, onoratului guvern ceea ce spunea. Se plictisise, în deosebi, de vlădicia asta a Maramureșului. Nu voia să se mai audă și să se mai vorbească de ea. A căutat deci nod în papură. Și l-a găsit. A înăbușit pe 30 de zile „Unirea”. Ca să aibă pace, măcar în aceste ultime ceasuri de viață. — Aceasta este explicația suspendării.

O altă împrejurare arată același lucru. — Publicațiile bisericești ortodoxe sunt pline, număr de număr, de cele mai violente atacuri la adresa Bisericii unite și a conducătorilor ei. Nu este insultă, oricât de absurdă, care să nu li-se aducă. „Trădători de neam”, „vânduți ungurilor”, etc. sunt celea mai domoale din grațiozitățile ce vin dela Cluj și Sibiu. Și în ce ton! Vulgar și trivial până la greață. Totuși, nu s'a găsit cenzor, nici la Cluj, nici la Arad, nici la Sibiu, care să suprimă măcar un cuvânt din atâta puhoiu de murdărie scrisă.

Concluzia e limpede: Sibiul a cerut sprinjalul cenzurii — ministerul a suspendat, fără motiv, „Unirea”. Orb să fii ca să nu vezi legătura: *Guvernul lucrează pe o mână cu Sibiul!*

Și se fac toate acestea în anul Domului 1937, pentru ca să se împlinescă un alt cuvânt al Constituției care zice (art. 22): „Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune...”, cu îndoită grijă, firește, pentru biserica unită care, alături de cea ortodoxă, e declarată „biserica românească”.

Trăiască legea! Trăiască dreptatea liberală!

Se caută „misionari” ai dihoniei!
Noua vlădicie ortodoxă a Maramureșului se organizează cu o grabă vrednică de admirat. În zilele de 4, 7 și 8 Noemvrie se vor ține alegerile eparhiale. Alegerea episcopului se va face curând după Crăciun.

Intre timp, Mitropolia Bucovinei năpădește noua eparhie cu generozitatea sa fără margini. I. P. S. Visarion a anunțat, că în curând se va pune piatra fundamentală la trei biserici mari, „catedrale”: în Sighet, Bala-Mare și Satu-Mare. — Mai interesant este însă anunțul pe care-l citim în „Unirea” din 10 Oct. 1937: „Mitropolia Bucovinei anunță că sunt vacante 10 locuri de preoți în noua eparhie a Maramureșului, în sate fără biserică și fără casă parohială, dar salariate până la 1 Aprilie 1938 de Mitropolia Bucovinei cu câte 7000 lei lunar. — Candidații din cuprinsul arhiepiscopiei Bucureștilor vor trimite de urgență cereri la cancelaria acestei Sf. Arhiepiscopii, în dealul Mitropoliei”.

„Glasul Bucovinei” scria, nu de mult, că mitropolia Bucovinei nu-și îndeplinește, acasă, nici cele mai elementare și cele mai urgente datorii de ordin material. Bisericele și casele parohiale ale mitropoliei sunt în ruină; personalul bisericesc nu a primit restanțele la cari are drept; chiar monumente istorice de prima mână, ca Voronețul, Sucevița, Gara Humorului, Arbore, Pătrăuții, etc. etc., „sunt amenințate de peire”, „molosul curge din pereții glorioaselor ziduri voevodale; ploaia distruge odoarele sfintelor biserici... etc.” — Totuși, această mitropolie dă salarii boeresti, de câte 7000 lei lunar, preoților cari vor avea eroismul de a merge în ținuturile sălbatice ale Maramureșului! — Frumos. Și ciudat! De unde atâta bănet, dacă tu nu-ți poți plăti funcționarilor și lași să se ruineze monumentele istorice cele mai de seamă?

Și încă ceva interesant. Misionarii cari se recrutează vor merge în sate „fără biserică și fără casă parohială”. Cu alte cuvinte: în sate fără credincioși ortodocși. Acolo, unde încă nu este nici unul. Că acolo unde au fost și numai câte degete la o mână, statul și județul s'au îngrijit să aibă de toate. — Așadar, li-se dă recruților plată mare, fiindcă trebuie să facă treabă grea: să învrăjbească satele curat unite! — Frumos „misionarism”!

Apoteoza jertfei

— Preamărirea lui Horia, Cloșca și Crișan —

Națiunea română a făcut, Joi în 14 Oct. 1937, un pelerinaj cucernic la Alba-Iulia. În frunte cu Regele țării, toate oficialitățile și fruntașii vieții publice, precum și legiuni nesfârșite de țărani din toate părțile Ardealului, au venit să proslăvească jertfa incomparabilă a celor trei mari răscolitori de suflete și profesii ai unor vremi mai bune, cari acum 150 de ani aici, în cetatea lui Mihai, au pecetluit cu sângele lor credința în izbânda dreptății ce trebuia să se facă oropsitului norod de iobagi români, moștenitorii legitimi și stăpâni adeverați ai gliei ardeleni.

Moment copleșitor prin măreția lui. Prăsnia al puterilor ascunse cari călăuzesc, invizibil și irezistibil, destinele popoarelor pe drumurile rânduite într'un plan neînțeles de om, în care însă totdeauna virtutea biruiește și se spulberă păcatul.

Asta a fost la Alba-Iulia. S'a sărbătorit marea biruință a dreptății, pentru care s'a ridicat din țărână Horia cu ai săi tovarăși, înfruntând cu extatică îndrăzneală toate puterile și toate durerile pământului. Dreptate care, pornită atât de vijelios pe drumul afirmării, nu s'a mai oprit până nu și-a găsit pecetluirea definitivă prin hotărîrea suverană a urmașilor lui Horia, la 1 Decembrie 1918. — Ne-am cufundat în simfonia a ceea ce nevăzute care este marea, neasemănata putere de viață a neamului nostru, care în clipele hotărîtoare a destinului pune în mișcare energia fără seamăn, ridică din neant eroi și martiri cari depășesc vremile, toarnă în trupuri de de simpli iobagi fără carte suflete de comandanți și scripitori de geniu ce străbat instinctiv istoria, descătușează imense energii colective pentru continuarea înnoire a lumii și izbânda binelui. — Ne-am închinat eroismului. Ne-am cutremurat în fața uriașei puteri pe care o reprezintă jertfa de sine pentru binele de obște. Ce plămadă sufletească a sălășluit în cei trei mucenici, cari au deschis cale nouă, cu preț de sânge, visurilor românești! Și ce putere, ce tărie neasemănată dă sentimentul acestei misiuni acceptate pe deantregul în slujba dreptății. Ce sguuitoare tragedie crâncena execuție a celor ce visau instăpânirea nației

FOIȚĂ

Cuvântarea funebrală

rostită la înmormântarea lui A. Lupeanu-Melin

de Păr. Dr. Victor Macaveiu

Luptă bună m'am luptat, cursul
l-am plinit (2 Tim. 4. 7).

Cu 4 săptămâni în urmă, exact în aceeași zi de Vineri, la aceeași oră târzie a zilei, exact pe același drum — în așteptarea reculeasă a publicului blăjan, în sunetul solemn al clopotelor acestei Catedrale — sosia la Blaj trupul fără de suflare al uneia dintre figurile poemente ale Blajului de astăzi, venerabilul prepozit al Capitlului din Blaj.

Aseară la aceeași oră sosiau la Blaj osămintele pământești ale aceluia care a fost Alexandru Lupeanu-Melin directorul liceelor de fete, a celui teoretic și a celui comercial, bibliotecarul arhidiecezan, directorul despărțământului local al Astrei culturale, fondatorul și directorul gazetei „Unirea Poporului”, distinsul scriitor și bunul prieten al atâtor dintre noi.

Alexandru Lupeanu-Melin — ca să varieze ultimele șire ale ultimului său volum — „nu mai este între cei vii... s'a mutat și el la străbuni”.

Cine va fi omul, și când se va găsi condeiul inspirat, care să adaugă un nou capitol la volumul „Evocărilor din viața Blajului” — capitol care să immortalizeze figura frumoasă a lui Al. Lupeanu? Condeiu, care să prindă în slove de aur viața și activitatea lui, condeiu care să zugrăvească cu același talent, cu aceeași duiosie pe omul care dispăre azi dintre noi cei vii, pentru ca un nume mai mult să se adaugă în istoria Blajului, în Panteonul de glorie al fiilor acestui orașel?...

Când mă gândesc că abia câteva săptămâni în urmă am îngropat pe prepozitul Iacob Popa, că, cu alte câteva săptămâni în urmă, a dispărut din Blaj un tiner și mult promișător talent literar, care a fost profesorul Pavel Dan, când mă gândesc, că în anii din urmă Blajul a pierdut dintre oamenii săi câteva figuri din cele mai distinse, începând cu regretatul Coltor, cu marele Mitropolit Vasile, cu venerabilul și laboriosul vicar metropolitan Ambrosiu Chețianu — când mă gândesc la toți acești dispăruți din viața Blajului — îmi vine fără de voie pe buze întrebarea: ce este asta, „ce taină este această”, ce este cu moartea atâtor figuri alese ale Blajului, dispărute în interval așa de scurt de pe arena vieții noastre pământești? Mă întreb eu și poate și mulți dintre DVoastre! — Domnul ia dintre noi și cheamă la sine pe cei mai buni ai noștri, pe cei mai aleși, pe cei mai chemați să reprezinte idealurile micului nostru orașel.

Și nu mă încumet, și departe să fie de la mine, ca să încerc a da un răspuns hotărât acestei întrebări!

Poate Domnului i-au fost mai dragi aceste suflete, poate vrea ca, cu un moment mai de grabă să le ducă la răsplata cea veșnică? Poate a vrut Domnul, ca moartea lor să fie un prilej mai mult pentru noi, un îndemn mai mult ca să le urmăm pilda vieții și activității lor, pilda ultimelor ceasuri și clipe de viață, pilda edificatoare a unui sfârșit creștinesc, împăcat cu oamenii și împăcat cu Dumnezeu.

Căci așa a fost și sfârșitul lui Alex. Lupeanu! Recules în fața morții, încrezător în prevedința Dumnezeiească, în mila Domnului, credincios fiu al bisericii, a cărei cauză a slujit-o, ale căreia mângăieri și ale căreia taine le-a primit în repețite rânduri, mai ales în vremea boalei sale necrutătoare — după o viață, în care el a căutat să-și facă datoria față de neamul său, față de slujba sa, și a căutat să fructifice cât mai bine talanții pe cari îi i-a îndredințat Ziditorul său!

Dar, I. A., socotesc că este un lucru zadarnic, să încercăm a scruta voința celui Atotputernic! Ființa mărginită cum ar putea cunoaște voința celui Nemărginit? Cum ar putea firul de praf, de țărână, care este, în definitiv, omul, să îndrăznească a dori să cunoască tainele celui Nevăzut și Neapropiat?

Românești pe pământul Ardealului; și cu cât voi-
nicie senind o privește în față Horia! Și cum
înfrângerea momentană s'a transformat în izvor
de viață nouă, care a străbătut munții și văile
Ardealului până când a dus la marea isbândă
din 1918.

*

Cufundați în vraja mării apoteoze, priviți
în înțeleșurile ei transcendente, am uitat cu totul,
la Alba-Iulia, prezentul cu sbuciumul și mici-
măle lui. Am închis ochii în fața stâlpului de
piatră, care ar putea fi mai curând coș de fa-
brică decât monument demn de amintirea legen-
darilor eroi. N'am băgat în seamă că se proslăvia
jertfa pentru libertate la adăpostul cenzurei care
înăbușe fără motiv strigarea dreptății pe calea slovei.
Am uitat, mai ales, și vrem să uităm, micimea de
suflet a celorce au crezut că pot cobori măreția
luptelor și jertfelor proslăvite la Alba-Iulia la
măsură săracă a patimelor lor confesionale. Din
deferența neînțeleasă a organizatorilor față
de anumite ambiții rădăcite, Biserica noastră
nu și-a putut rosti închinarea în fața me-
moriei eroilor, în pornirea și gândurile cărora
era totuși atât de mult din mișcarea de înviere por-
nită deodată cu unirea dela 1700 și risipită în largul
Ardealului prin glasul de arhanghel al lui Ino-
chentie. Iar când arhierii noștri, de dragul
praznicului și al păcii, — după ce au făcut slujbă
în biserică noastră, fără participarea vreunui
reprezentant al autorităților! — au crezut de bine
să ia parte la serviciul ortodox din biserică în-
coronării, au fost primiți cu zimbete radioase
tocmai de către aceia cari, nu de mult, au refuzat
să între în catedrala din Blaj unde se săvârșea,
în prezența M. S. Regelui, o solemnitate națio-
nală și cari la împlinirea alor 200 de ani din
viața Blajului n'au socotit necesar nici măcar să
dea un bună ziua.

Dar ce-au a face măruntele sfodării de azi
cu covârșitoarea glorie de ieri? În cinstea și de
dragul ei, să uităm toate și să preamărim cu su-
flet înălțat jertfa neasemuită a marilor eroi cari
sunt ai neamului întreg. Din pilda lor va
trebui să se lumineze, în spirit de sacrificiu și
eroism, cădrile viitorului românesc!

In ajunul războiului confesional

Primejdia ce ne amenință. — Datoria noastră în fața ei

(X). Din feliul cum a fost înflințată noua
episcopie ortodoxă, din taina în care s'a pre-
gătit falimosul jurnal al Consiliului de miniștri
— adevărată lovitură dată din întuneric! — cu
călcarea fășișă a legilor în vigoare, apoi din
declarațiile categorice ale fruntașilor mari și
mici ai ortodoxiei de dincoace și de dincolo
de Carpați, apare, înafară de orice îndoială, că
ne găsim în ajunul unei viguroase ofensive
împotriva bisericii noastre. Desfășurarea ei
pare a fi precizată până în cele mai mici de-
tali. Fixându-l reședința la margine de țară,
într-o regiune muntoasă și săracă, cu o popu-
lație nevoiașă, avizată în permanență laaju-
torul autorităților publice, autorii noiei vlădicii
sunt convinși că prăbușirea „uniției” va urma
vertiginos și iremediabil. Revista bisericească
Viitorul scria zilele acestea, cu certitudinea
omului care știe ce știe și în aplauzele Tele-
grafului Român, că „înflințarea episcopiei
ortodoxe” înseamnă desființarea celei
unite; iar mitropolitul Visarion al Bucovinei
arată în scrisoarea pastorală adresată mitor
săi fil duhovnicești că rostul episcopiei mara-
mureșene este să facă din poporul român de
acolo un popor cu o singură credință ortodoxă.

De altfel noua vlădicie nici nu poate
avea alt rost și ea n'a putut fi înflințată pentru
actualii credincioși ortodocși, al căror număr
abia e suficient pentru a justifica înflințarea
unui simplu protopopiat. Asta e limpede ca
bună ziua! Și tot atât de limpede este că în
fața primejdiei care amenință credincioșii no-
ștri din Maramureș și județele vecine, în fața
războiului de exterminare care ni-s'a declarat
deschis și fără menajamente, nici un membru
al bisericii noastre, ori unde s'ar afla și orice
situație ar avea, nu poate rămâne indiferent.
Biserica unită este una, ea constituie un singur
corp și o lovitură dată în oricare parte o
simte corpul întreg. De-aceia instinctul de
conservare și conștiința că se urmărește mu-
tilarea acestui sfânt corp, care este biserica

lui Hristos, de-al cărei viitor și de a cărei
integritate suntem răspunzători în fața lui
Dumnezeu și în fața istoriei toți, și cei dela
Blaj ca și cei dela Lugoj, Cluj ori Oradea,
trebuie să ne impună tuturor o temelnică,
grabnică și entuziastă pregătire a apărării.
Cauza credincioșilor din părțile amenințate nu
este numai cauza lor, nu este numai cauza
episcopului și a preoștilor din eparhia Mara-
mureșului, ci este cauza noastră a tuturor și,
astfel toți suntem datori să luăm parte la lupta
de apărare a lor, care va fi lupta de apărare
a noastră înșine. Frații, împotriva cărora se
va deslănțul ofensiva episcopiei celei noi,
trebuie să simtă la fiecare pas și în fiecare
clipă că nu sunt singuri, că lupta lor este
lupta noastră și durerile lor sunt durerile,
noastre.

O luptă cu biserica ortodoxă singură
o luptă purtată numai de ea, cu mijloacele ei
propril materiale și morale — mai ales mo-
rale! — nu ne sperie, oricât ar fi de mare și
de „dominantă”. Căci dacă ea nu e în stare
să biruiască fără ajutorul jandarmeriei și al
parchetelor ofensiva adventiștilor și baptiștilor
și a altor secte mari și mici, nu va fi în stare
niciodată să constituie o serioasă primejdie
pentru biserica noastră unită. Ortodoxia însă
nu va lupta singură, cu mijloacele ei propril,
ci va lupta cu mijloacele puse la dispo-
ziție de guvernul, care uită că e al țării în-
tregi și care de dragul de a o servi a călcat în
picioare și Legea de organizare a bisericii or-
todoxe și Legea pentru regimul general al
cultelor. Ori, guvern înseamnă nu numai mini-
ștri dela București, ci înseamnă toate organele
lui, înseamnă întreaga armată de slujbași mari
și mici cari împânzesc țara dela un capăt la
celalalt. Toți aceștia vor deveni, pe teritoriul
eparhiei „misionare”, unelte docile ale viito-
rului vlădică „misionar”. După indicațiile lui
se vor face numirile și înaintările în slujbe, și
se vor distribui ajutoarele și porumbul și grâul.

Să cunoască sfaturile și hotărârile celui Nepă-
truns?

„Văzut-am sbuciumul, pe care l-a dat
Dumnezeu fiilor oamenilor, ca să se sbuciume”
— spune Eccleristul Vechiului Testament
după ce tot ce se întrebăse: „Care este folo-
sul celui ce lucrează întru osteneala, pe care
o ia asupra-și?”

Și răspunsul înțelept este:

„Toate le-a făcut Dumnezeu frumoase și
la timpul lor, dar pe lângă aceasta el a învă-
luit priceperea lor, ca omul să nu găsească
lucrului făcut de Dumnezeu nici începutul,
nici sfârșitul”... „Căci ceea ce a fost, este ceea ce
va mai fi; și ceea ce va mai fi, a fost în alte
 vremuri”... Eccl. 3, 9—11; 3. 15).

Acesta este răspunsul înțeleptului din
Testament. Și acelaș este răspunsul Psalmis-
tului (118, 75): „Cunoscut-am Doamne, că
drepte sunt judecățile tale”. Și acelaș este răs-
punsul, și mai clar și mai hotărît, al N. Testa-
ment, al învățăturii creștine, care, pentru mân-
găierea noastră ne proiectează nădejdea unei
învieri, a unei reinvieri viitoare, a unei prove-
dinte prea bune și atot puterice, în a cărei
mână ne găsim cu toții, mari și mici, bogați
și săraci, oameni învățați și oameni de rând
și indivizi și neamuri.

* * *

Lupeanu este mort! Și mare este golul,
pe care el îl lasă între noi și în sufletele noastre.
Cu el dispare un ales fiu al neamului și

al bisericii noastre, un distins om al școlii, un
distins personaj cultural, un mare iubitor al
păturei țărănești, un entuziast iubitor și cunos-
cător al Blajului, un mare talent de scriitor,
mai ales de neîntrecut scriitor popular, al că-
rui loc nu vedem încă cine îl va umplea, cu
aceeaș măsură și cu aceeaș pricepere. Dispare
un om, care a știut să-și câștige și-și perso-
nal și mai ales Blajului — școlilor și bisericii
lui — simpatii și prietenii pretutindenea pe
cuprinsul țării noastre românești, fără să vor-
besc de prietenia și de aprecierea de care el
s'a bucurat în mijlocul nostru, în mijlocul a-
celora cu cari a trăit alături, muncind zi de
zi și atâția ani dearândul.

Acel ce vă vorbește din acest loc — și
vă vorbește cu glasul emoționat și cu sufletul
cuprins de durere — este în măsură să-și
amintească atâtea momente, atâtea prilejuri,
să cunoască atâtea din năzuințele, din înfăp-
tuirile pe atâtea terene ale aceluia pe care îl
deplângem astăzi.

Mi-a fost dat să cunosc pe acest copil de
țăran, de mic meseriaș, din Fărău, născut la
1887, care a început școala la Aiud, a conti-
nuat-o la liceul din Blaj, apoi la Oradea și
iarăși la Blaj în seminar și în urmă la
Cluj și la Budapesta la Universitate —
mi-a fost dat să-l cunosc și să-l remarc mai
întâiu în seminarul din Blaj, când socie-
tatea de lectură a teologilor noștri i-a publi-

cat cea dintâiu lucrare — o traducere adap-
tată a volumașului *Vatra Familiară* a scriito-
rului german Fr. X. Wetzel — și când — la
apariția celui dintâiu număr din revista „Cul-
tura Creștină” a profesorilor de teologie din
aceea vreme — îi ceream, în vacanța de Cră-
ciun a anului școlar 1910/II să-și spună, el,
alumnul seminarului, părerea asupra revistei
profesorilor săi. Pentru ca acelaș Lupeanu, în
toamna anului 1935, să se atașeze cu tot su-
fletul la hotărârea de a reinvia aceeaș revistă,
hotărâre luată la oaltă cu alți câțiva prietini
și tovarăși de muncă.

La moartea marelui Bunea, Lupeanu, care
era în anul al IV-lea — împreună cu alți doi
colegi — alcătuește cu neasemănata pricepere
frumosul volum „Albumul Bunea”, menit să
perpetueze amintirea marelui bărbat care era
atunci rectorul Seminarului nostru.

Acestea au fost începuturile literare ale
Alexandru Lupeanu, începuturi, cari au con-
tinuat cu o serie întreagă de lucrări scrise
toate cu aceeaș peană maiastră și cu aceeaș
fanatică dragoste pentru poporul său, pentru
trecutul lui, pentru țărani lui, pentru copiii
lui, cu aceeaș dragoste pentru Blajul, pe care
l-a făcut cunoscut ca nimeni altul prin bro-
zurile ocazionale scrise pentru vizitatorii lui,
ca și prin conferențele, unele ținute și la Ra-
dio, asupra comorilor literare și istorice ale
Blajului.

Iată pentru ce războiul se anunță greu și de lungă durată și iată pentru ce trebuie să începem de-acum mobilizarea tuturor forțelor de care dispunem, pentru ca lupta care ne așteaptă să ne găsim cu rândurile încheiate, o *acles bene ordinata*. Strigătul de alarmă trebuie să pornască de sus, de la arhierii, pe cari Duhul sfânt l-a pus mai mari peste turmă și el trebuie să răsune de pe amvonul tuturor bisericilor șgaduind toate conștiințele. Trebuie mobilizat elementul mirean prin organizațiile *Agrului*, care, indiferent de atitudinea și eventualele interese ale președintelui lui, e dator să-și aducă aminte în aceste vremuri de grele încercări, că scopul esențial pentru care a fost întemeiat este apărarea cu orice jertfe a intereselor bisericii; și trebuie mobilizat elementul mirean prin permanenta și zilnica acțiune a preoștilor. Echipa de predicatori, de conferențieri și de simpli vizitatori vor trebui să cutiere fără întrerupere satele primejduite, intrând în coliba săracului și în casa bogatului, organizând rezistența, întărind pe cei lipsiți. Și, mai ales, va trebui reacționat cu toate mijloacele legale împotriva oricărui amestec al organelor publice într-o chestiune față de care sunt datoare să observe cea mai severă imparțialitate. Și pentru ca asupra luptei noastre să coboare din plin binecuvântarea lui Dumnezeu, fără de care zadarnică ne va fi truda, în toate bisericile se vor ordona rugăciuni la sfârșitul liturghiei, prin care se va implora statornicie în credință, curaj și spirit de jertfă în luptă, tărie în fața atacurilor dușmane, răbdare în suferință și încredere în biruința finală. Dacă vom fi solidari, dacă vom fi gata de luptă și dacă vom fi mândri că putem jertfi și ne putem jertfi pentru Hristos, vom triumfa!

Politica interzisă în școală. Lucrul acesta e spus lămurit și categoric în art. 247 și 250 a „Regulamentului” de funcționare a școlilor secundare (câci în aceste școli a fost oprită politica). Totul însă, așa se vede și se știe, a rămas literă moartă. De aceea Ministerul Educației Naționale a trimis zilele trecute o circulară tuturor directorilor de școli secundare din țară, făcându-i personal răspun-

zător pentru orice abatere. Hârtia ce poartă semnătura d. ministru *I. Nistor*, e ținută în termeni limpezi:

„Profesorii vor avea grija să nu prilejuiască imixtiunea elevilor în asemenea mișcări prin îndemn fățiș sau ascuns, sau chiar numai prin atitudine pe cari elevii țin să le limite.

„Este strict interzis școlarii de a forma între ei asociații sau de a lua parte la asociații întemeiate de alții:

Vă rugăm să cercetați cu toată grija, urmărind de aproape viața în afară de școală a elevilor școlii dvs. și în cazul că veți constata participarea școlarii în asemenea organizații sau grupări, să propuneți imediat eliminarea celor contravenienți la dispozițiunile regulamentului.

Cu acest prilej reamintim ordinul nostru nr. 37.844 din Martie 1936 și vă atragem din nou atenția că este riguros oprit ca elevii sau profesorii să facă politică în școală.”

Se va ținea seamă de această opreliște? — Rămâne să se vadă.

Alex. Lupeanu-Melin

de **Petre V. Haneș**

A murit Al. Lupeanu-Melin din Blaj, cărturarul iubit și respectat pe tot întinsul țării.

Profesor de limba română, director de liceu, directorul bibliotecii Centrale din Blaj și ziarist. Cunosător al mișcării culturale și aprig susținător al ei prin cuvânt, prin scris și prin bani. Autoritate în problemele de folklor și de istorie literară românească, specialist în problemele de veche literatură ardeleană. Comoara de cărți, unele în exemplare unice, de la Blaj el o păstra, taina ei de asemenea. Ca membru al Societății Prietenii Istoriei Literare din București, a colaborat la publicațiunile acesteia cu prețiosul itinerar al lui Timotei Cipariu (de la Blaj la București) din 1836.

În fiecare an, elevii liceului „Mihai Viteazul” din București, vizitând Ardealul, îi ascultau glasul lui prietenos, plin de humor, când trebuia, desvăluindu-le însemnătatea cărților vechi păstrate la Blaj. Aveau ocazia să prețuiască și știința învățatului și inima Românilor și mo-

destia exemplară a omului — a cărui locuință se reducea, toată, la o cameră ce da în sala de lectură a Bibliotecii.

Humorul lui se păstrează în numeroase schițe literare, publicate de el în ziarele și calendarele din Blaj — fiindcă avea un real talent. Nu odată râsul cuprindea masa întregi a ascultătorilor, atunci când el sau altcineva citea câte o bucată. În deosebi stăpâna psihologia țărânului ardelean și o zugrăvea de minune.

Și înainte de Unire și după aceea a reprezentat în Ardeal linia dreaptă în problemele atât de delicate ale românismului. Născut și trăit în Ardeal, cunosător al firii și graiului de peste munți, se manifesta ca Român, înainte de Ardelean și fără să-și fi însușit nici măcar în glumă aluziunile răutăcioase cari se ivesc uneori între frați.

Indrăgostit de literatura populară, își întinsese sentimentul la țărân însuși, pe care-l cinstea în purtare și în vorbă. Nu odată a condus pe prieteni de dincoace de munți în casele țărănești din vecinătatea Blajului și i-a pus în contact cu ospesia ardeleană.

Nu mai vorbim de ocrotirea părintească acordată de el copiilor și copiilor de țărani!

Ar merita un monument, care să conște din republicarea operei sale literare și ziaristice, model de limbă, de cugetare și de simțire sănătoasă pe vremurile de astăzi atât de abătute din calea dreaptă. (*Adevărul*, 13. X. 37.).

Cărturarii de lege veche. Cu moartea lui *Alexandru Lupeanu-Melin* dispărea încă unul din cărturarii de lege veche ai Ardealului, încă unul din intelectualii vremilor vechi. Crescut și dezvoltat în atmosfera de senină austeritate a Blajului, omul acesta care a fost un pasionat de carte și slovă românească dublat de un om de reală cultură, a păstrat în toată ființa sa expresia etică a vieții. Testamentul său, publicat în numărul de ieri al „Patriei”, este o dăruioasă mărturie în această direcție. *Alexandru Lupeanu-Melin*, deținător al atâtor funcțiuni culturale ale Ardealului, moare sărac, lăsând în urma sa doar dulapuri de cărți cu o bogată bibliotecă. — Lucrul acesta e bine

Cununa acestei activități sunt cele 3 piese teatrale — două pentru popor — și una „*Fetița orfană*”, cu subiect luat din mitologia poporului nostru, a cărei valoare literară și artistică a fost apreciată la atâtea ocazii când a fost reprezentată, chiar și la Teatrul Național din București.

Și ca o supremă încununare a activității sale literare — vai, așa de fără de vreme întreruptă — Lupeanu ne-a lăsat aceea frumoasă apologie a Blajului a oamenilor lui: *Evocările din viața Blajului*, terminată pe patul suferințelor dela Cluj în preziua aniversării bicentenare a Blajului nostru.

Dar înșirarea lucrărilor pe care ne-a dat-o pe coperta „*Evocărilor*” este abia o parte a activității sale literare. Câte notițe, câți articoli se găsesc aproape în toate gazetele și revistele literare și științifice din ultimile 3 decenii, semnate de Dascălul Sandu, de Sandu Popii ori de A. Melin?, începând dela *foile* părintelui Moța dela Orăștie, dela „*Răvașul*”, părintelui Dăianu, dela „*Solia Satelor*”, apărută tot la Cluj, până la *Convorbirile literare* dela Iași resp. București!

Nu voiu aminti apoi munca lui dezinteresată, în cadrele foii pe care el a întemeiat-o și a condus-o ca director până astăzi, în cadrele „*Unirii Poporului*”, vreme de aproape 20 de ani — dela 1919 până astăzi — și care i-a deschis calea spre vicepreședinția Sindi-

catului ziaristilor și ușa Asociației Scriitorilor români.

Dar Lupeanu nu a fost numai gazetar și literat dela masa de scris. A fost și un om, care a ieșit pe arena publică, omul care a căutat marile prilejuri de afirmare culturală a neamului nostru. — În cadrele *Astrei*, a celei locale, ca și în calitate de membru în *Comitetul ei central*, el s'a afirmat ca unul dintre fruntașii acțiunilor noastre culturale mari, luând cuvântul temperat și senin, în același timp cald și entuziast, pretutindenea unde avea ceva de spus. Și câte nu avea de spus omul acesta, calm, cuminte, chibzuit și orientat în atâtea probleme de cultură, de estetică, de folklor etc.

Nu este de mirare deci, că numărul prietenilor și admiratorilor săi a crescut mereu, că atâtea lume căuta să-l cunoască, că atâtea lume îl înconjură cu respectul ei, că i-a păstrat o dragoste și o simpatie, ca puțini altora. Fiindcă era — și ca om — de o delicateță sufletească, de o bunătate chiar, de un umor sănătos, pe care îi-l mărturisesc atâtea din scrierile lui, dintre cari va fi destul să amintesc acel plin pe viață volumaș cu povestea lui „*Niță Zdrenghea*”.

Un singur lucru putea să-l supere și să-l infurie une-ori: când cineva, chiar în cerc de prieteni și de sigur cu bune gânduri, lovea în ceea ce i-se părea lui că nu trebuie lovit: în

scăderi și în defectele esplicabile ale vieții românești, ale patriei românești și a orânduirilor ei, de după războiu. — De sigur își amintea de conflictul pe temă națională din seminarul rom. cat. unguresc din Oradea, unde fusese trimis mai întâiu pentru studiile teologice, conflict terminat cu eliminarea lui de acolo, și cu revenirea în seminarul din Blaj.

Dar să continuu, din amintirile mele.

În toamna anului 1915 Lupeanu se găsea la Secarâmbu, în casa fratelui său preot acolo — în vremea războiului mondial — după ce se înscrișese la universitatea din Cluj și mai apoi la Budapesta, când rectorul Internatului de băieți de pe atunci l-a întrebat, dacă e învoit să vină ca subprefect la Internat Lupeanu a primit și de atunci el a devenit blăjan, indentificat întru toate cu idealurile Blajului, în curând ca profesor și mai târziu ca director al liceelor de fete. — Profesor înzestrat ca nimeni altul cu cunoștințele de istorie românească și de literatură românească, director înzestrat cu autoritatea și prestigiul, pe care îi-l dădeau activitatea și talentele lui! — Dar să nu uit nici de activitatea lui dela *Biblioteca Centrală* a cărei grije a preluat-o, puțină vreme după ce aceasta bibliotecă, împărășiată prin atâtea camere obscure pe la liceul cel vechiu etc., își găsisse o așezare statornică și un început de organizare în clădirea-i actuală.

Săraca Țara Maramureșului

Ce a fost odinioară și ce e azi — Invățămintele unui Atlas lingvistic — Koria-
tovici și noroadele lui — Mântuirea unui colț din glorioasa țară — Concluziuni

de A. C. Albinus

Vechea glorie a Maramureșului a apus de mult. Urmele boeriei Românilor de pe acele platuri se mai păstrează doar în cuvinte. Femeia din Maramureș se cheamă *boreasă*, copilul *cocon*, copila *cocoană* și *coconifă*. În adunările sătești se spune și azi: Cinstiți boeri Damavoastră!

Încolo, vechea glorie e zdrențuită. Hotelele vechi ale Țării s'au îngustat. Jadețul Maramureș nu cuprinde nici a treia parte din vechiul comitat și nici a zecea parte din străvechea Țară a Maramureșului.

Totuși, i-a rămas ceva din vechea mărire: limba. E cea mai bogată în elemente de origine latină. Priviți *Atlasul lingvistic*, alcătuit, sub îngrijirea dlui profesor Sextil Pașcariu, de prof. Sever Pop și Popovici. O privire cât de fugară ne va convinge. Cu cât o provincie românească e mai aproape de lumea slavă, cu atât limba ei e mai împrăștiată cu slavonisme; și cu cât e mai îndepărtată, cu atât limba provinciei e mai pură. În vremile vechi, Maramureșul a fost cel mai îndepărtat de această influență păgăbitoare, îndeosebi de cea bulgară.

Sfârșitul secolului al 14-lea, însă, a fost fatal pentru Țara Maramureșului. Pe la finele acestui veac, trece Carpații prințul rutean Koriațovici cu noroadele sale și se așează pe aproape întreg teritoriul Țării Maramureșului. Această așezare slavă a fost un ic puternic în corpul Țării. A despărțit pentru totdeauna pe Români din Moravia și pe cei din masivul Tatrelor, unde noi trebuie să fi fost temelnic statorniciți, dacă, după cum ne arată prof. Drăganu, munții au păstrat până azi numiri românești (Văratec, Tomnatec).

Apoi a început slavizarea lentă a Țării, mănecând dela Vest spre Est. Elementul românesc e sufocat și anihilat. Procesul de contopire n'a fost ușor. Români erau boeri; Ru-

tenii au intrat ca lobagi în serviciul lor. În mod firesc, stăpânii se purtau cu dispreț față de slugile lor. Acest dispreț se arată și azi în poezia populară din Maramureș. Românca cerută de un Rus în căsătorie, îi răspunde:

„Vița ta cu vița mea
Nu îi de asemenea.
Vița ta e de harbus,
Și tu ești fecior de Rus.”

Rus, în Maramureș, înseamnă și lobag.

Slavismul, însă, câștigă un aliat atotputernic în Biserica pravoslavnică. Ce e drept, Românii, strămtorași poate de pe atunci de norodul lui Koriațovici și de centrul lui religios, mănăstirea Muncaciului, în 1391, prin voevodul Baliță și meșterul Drag, cer protecția patriarhului Antonie din Constantinopol. Acesta întemeiază în acel an o stavropighie la Perli, aproape de Sighet. Dar nu o Biserică cu limba liturgică greacă ori slavonă e indicată să fie aliata Românilor contra Slavilor cotorpitori. Lupta e zadarnică. Chiar satul Perli se slavizează și, împreună cu el, întreg Maramureșul din dreapta Tisei. Tot atunci se slavizează și părțile integrante ale Țării Maramureșului, comitatele Bereg, Ung etc. Din vechea Țară, abia mai rămâne un mic colț românesc: satele din Valea Marei, Coseului, Izei și o parte din Valea Vișeuului. Încolo, potopul slav înecă tot ce era românesc.

În tot locul, mijlocul cel mai puternic de înstreinare a fost limba liturgică slavă. Influența limbii liturgice e irezistibilă. Să nu ne mirăm, că Românii din Maramureș i-au căzut jertfă. Doar și azi, cum citim în ziare, la slujbele din biserica patriarhală din Bacureștii, „spre mai multă frumusețe și ca deosebită atenție” pentru solii ortodoxiei, se pun „mici ectenii și ecfonise în limba slavonă”.

să-l subliniem azi, când însăși cultura a devenit un articol de comerț, iar în rândurile persoanelor culturale mișună oamenii de afaceri, veleitarzi și meschini, dar mai ales venali avizi. Este adevărat că însăși problemele culturii noastre contemporane s'au schimbat și față de acelea din trecut. Am putea chiar afirma că s'au diferențiat, în sensul că au devenit mai complexe și mai ample. Însușirile care se cer azi nu se acopere întocmai cu acelea din trecut. Nuanțele sânt mai numeroase și mai pronunțate, pe deasupra a intervenit și o îmbogățire a direcțiilor de preocupări. Azi semnalăm atari îndeletniciri de cultură majoră, cum ar spune-o aceasta academicianul Blaga, — pe care vremile apuse nu le-au putut cunoaște. Dar aceasta nu ne îndreptățește la dispreț față de vremile pe care le-am depășit. Dimpotrivă, în frământările de azi ar fi bine să ne aducem aminte cât de des de slăbiciunea morală a precursorilor, în cari sensul etic al vieții a trăit mai intens decât în vremile noastre relativizate peste limită. Ei făceau apostolat, pe când azi se practică profesionalism lipsit de focul soarelui. În ritmul diviziunilor și al contingentării vieții să uită acel vechiu adevăr, conform căruia cele ale duhului refuză birocrațizarea profesiunilor intelectuale, reclamând în schimb atitudine, profesionalism de credință, deci *confesiune*, chemare. E ceea ce au avut cărturarilor de lege veche. — (*Patria* 10. X. 37).

Sfințirea bisericii din Săcel (jud. Turda)

Turma credincioasă a par. V. Feneșan, mică sub raport numeric, s'a arătat mare prin dărnicia sa pentru ridicarea unui pompos lăcaș de închinare. Sfințirea acestui sfânt lăcaș s'a făcut, cu mare solemnitate, de P. S. Iuliu al Ciujului, Dumineca trecută. Pe lângă toată vremea rea, la actul sfânt a luat parte multime mare de popor din tot jurul. Spre bucuria localnicilor și spre mângâierea sufletească a tuturor, căci le-a fost dat să vadă sfânta slujbă săvârșită de episcop în sobor de 20 preoți și să audă minunat cuvânt arhieresc.

A încercat să cunoască aceasta bibliotecă și comorile ei. A strâns și a adunat într'un corp separat aceea ce găsea el că este mai de valoare și mai vrednic de arătat vizitatorilor și cercetătorilor ei. — A început să facă dosare din atâtea scrisori importante cari zăceau împrăștiate prin lăzi. Durere, că nu a mai ajuns să prelucre nici el însuși decât foarte puțin din ceea-ce rămâne astăzi rezervat pentru urmașii săi și pentru cei ce se vor găsi, ca să reia firul de cercetări și studii pe temeiul isvoarelor ce se găsesc la Bibl. Centrală, adunat la olaltă de harnicul ei bibliotecar Al. Lupeanu.

Dar Lupeanu a mai făcut și politică. Politică, în sensul nobil al cuvântului. Nu a fost un militant, nu a fost un exponent... A fost un credincios statornic. Fusese deputat în primul parlament al României întregite, și a fost — până cu câțiva ani în urmă — membru și vicepreședinte al Consiliului județan de Târnava-Mică, unde vorba lui cuminte și așezată, avea darul să volească patimi și discuții aprinse chiar între adversari politici. — Ca o frumoasă dovadă rețin amintirea câtorva ședințe ale aceluși Consiliu și rețin mai ales amintirea câtorva ședințe generale ale comitetelor școlare județene, unde era delegat al Consiliului județan, și unde cuvântul lui aducea calmul și entuziasmul sănătos pentru marile probleme ale școlii și ale culturii populare, în mijlocul unor oameni, cari aveau și ei nevoie să fie ridicați

deasupra micilor patimi și preocupări mărunte omenești, și aveau nevoie să fie îndrumați spre chemarea adevărată a misiunii lor.

Și acum încă câteva cuvinte f. A. despre „blăjeanul” Lupeanu!

Nu știu, dacă cineva a iubit mai mult Blajul și trecutul lui, dacă cineva a căutat să cunoască și să facă cunoscut Blajul și oamenii lui mai mult de cât Lupeanu. Nu știu, dacă altcineva a ținut, mai mult decât Lupeanu, ca să se continue tradiția de cultură a Blajului — mai ales după ce, din șirul Blăjenilor dispăruseră atâtea figuri mari, culturale, ca d. p. Moldovănuș, Bunea, Mihalyi, Vasile Suciu, Gav. Precup, Dr. I. Rațiu, Al. Ciura etc.

Fără de exagerare pot spune, că după unirea cea mare, Lupeanu a fost dacă nu inițiatorul, cel puțin primul secundant în toate mișcările și acțiunile culturale dela Blaj.

La Astra locală, la școala ei țărănoască, la casina română, ca și la Reuniunea femeilor noastre, la conferențele Extensiunii Universitare, la toate ocaziile, Lupeanu era în frunte. Conferențele ținute în iarna și primăvara aceasta, în vederea bicentenarului Blajului, au fost inițiate și aranjate de Lupeanu. Chiar la serbările jubilarie ale Astei din toamna trecută, partea leului, de muncă și de reușită, tot lui i-a revenit, grație devotamentului cu care s'a pus în slujba realizării acelor serbări.

Iată de ce numele tău și amintirea ta, frate Lupeanu, va rămânea vie în sufletele

noastre, alături de a marilor înaintași și dascăli blăjeni pentru cari și tu aveai atâtea admirabile.

În viață, neamul acesta și-a, dat ceea ce putea să-ți dea, cu oarecare sgârcenie, e adevărat. Câteva decorații pe cari le-ai meritat pe deplin pentru munca ta, pentru sufletul tău: ordinul *Ferdinand* în grad de ofițer, Bene Merenti cl. II, Steaua și Coroana României în grad de ofițer etc.

Dar mai pe sus de toate trebuie să fie mulțumirea ta sufletească și mândria noastră, pentru munca ce ai prestat-o. Această muncă îți va păstra amintirea în istoria neamului și a bisericii, în istoria Blajului.

Astăzi, tu pleci din mijlocul nostru. Alături de regretele noastre ale tuturor, se însirue regretul I. P. S. Mitropolitului nostru, care a ținut să te cerceteze și pe patul tău de boală, și să-ți dea și atunci ca și acum, binecuvântarea sa.

Alături de frații tăi iubiți Romul și Octavian de nepoata ta dsoara învățătoare M. Dobrin, și de celelalte rudeni ale tale, jalea și regretul nostru te însoțesc pe drumul din urmă: prietenii și cunoscuții tăi, colegii și elevele tale, și acest public îndurerat, — și poate atâtea alții cari nu au putut fi azi aci, — cari vor păstra amintirea ta și cari se vor ruga, ca Domnul să-ți dea odihna meritată dincolo de această viață.

Dumnezeu, te odihnească în pace!

Abla în 1853, se întemeiază și în Maramureș Biserica de credință romană și de dătină românească. Și această Biserică, cu adevărat strămoșească, se năzuește să mântuiască ce se mai poate mântui. Crește filii în dragostea originii latine. Le înalță alipiarea față de Românișm până la fanatism.

Din aceștia ies martirii Românișmului. Când eram copii, se vorbea cu admirație despre trei din aceștia. Ungurii îi numiau: „Cel trei Ion-I daco-valahi”. Au fost cel mai bun colaborator al vicarului Mihail Pavel, viitorul ctitor al instituțiilor culturale din Beluș. L-au ajutat în a smulge pe Românii din Sighet din brațele Bisericii rutene. Românii, rutenizati odată, în curând erau pradă ușoară pentru maghiarizare. Deci Biserica rutenă avea sprâjnelul necondiționat al stăpânirii ungurești.

Totuși, în Sighet, vicarul român și cel trei „daco-valahi” au învins. Parohia românească s'a înființat. Urmarea a fost calvarul celor trei. Întâiul, Ioan Bușia, profesor la școala normală, drept pedeapsă, a fost transferat la o altă școală, departe de orice ființ românesc. Al doilea, un primpretor, la noule alegeri administrative — Maramureșenii le numiau „restaurație — ca dușman al Ungurilor, a căzut din funcție și a fost împins în cea mai mare mizerie. Al treilea, profesorul de religie Ion Pop, susținut de episcopul român, n'a putut fi scos din slujbă. La moarte, el au aranjat sub ferestrele casei lui un tololoiu și o hărmălaie îngrozitoare. Un sacrilegiu, pe care l-au numit, în limba lor, cu corespondentul nemțescului „Katzenmusik”. Aceasta a fost răsplata eroilor care, în slujba Românișmului și a Bisericii, au oprit puhoiul slav.

Concluziunile sunt firești și limpezi. Țara Maramureșului a suferit cumplit pe urma fatalului destin al istoriei. Puhoiul slav a nimicit aproape complet această țară, subțirivă privirea îngăduitoare a Bisericii ortodoxe. Ținuturile românești (terra olachalis), pomenite în diplomele din sec. XIV și XV, în veacurile următoare se slavizează în tot cuprinsul Rusiei Subcarpatine de azi, Țara Maramureșului de ieri.

A năzui să statornicești pe ruinele Bisericii romane și românești din Maramureș o episcopie ortodoxă, nu poate să fie gând românesc. Iar a îngădui să se înfăptuiască acest gând, ar fi mai mult decât păcat.

Nazism și creștinism. După cum e informat „*Osservatore Romano*” (6. 10. 37) ministrul culturii populare pentru Turîngia a publicat, acum de curând, un nou și simptomatic plan didactic pentru învățământul religios în școale. În acest plan se stabilesc următoarele:

1. Alegerea materialului și metoda de învățământ trebuie să scoată în relief caracterul viril și combativ al creștinismului. 2. Materialul didactic și întreg învățământul trebuie să tindă într'acolo ca să creeze un contact intim între Hristos și omul german național socialist în așa fel, în cât din el să rezulte o forță vie pentru îndeplinirea datoriei față de patrie, popor și Führer. 3. Orele de religie trebuiesc potrivite cât mai des orelor de festivități, cu scopul de a deschide întreg sufletul revelației lui Dumnezeu prin Hristos în naștina germană și în pământul patriei. În programul a acestor ore festive vor intra sentințe eficace din S. Scriptură, cele mai bune cântece corale germane și cele mai bune opere de artă religioasă germană. Maestrul va alege sentințe și cântece speciale, cari trebuiesc memorizate. 5. Învățământul religios trebuie să fie totdeauna în acord cu calendarul anului german.

Toate acestea privesc învățământul pri-

mar. Pentru școalele secundare același ministru a ordonat că de aci încolo trebuie lăsată afară din Vechiul Testament întreaga istorie religioasă izraelită și celelalte teme veterotestamentare. Isus Hristos trebuie prezentat ca antisemit. În anul V al școlii elementare se va trata tema: „Lupta lui Isus Hristos împotriva egoismului iudaic s'a dat pentru o împărăție a iubirii, a onoarei, a purității și a forței”. În anul VI se va lămurii „Lupta lui Isus Hristos împotriva iudaismului și contra clericalismului reprezentat de farisei și de preoți”. — Sfârșitul lecțiilor de „religie” în spirit nazist: Ideea unui Hristos nazist și anticlerical, potrivit tocmai acelor cari sufăr pentru El și amăsurat doctrinei, profesilor și pildel Sale și convingerea că creștinismul nu produce caractere virile și combative; că Dumnezeu se revelează naștinei germane numai în sânge și rasă și alte aberații păgâne.

Pe calea veșniciei

Inmormântarea lui Alexandru Lupeanu-Melin

Mai curând ori mai târziu, vom apuca cu toții pe calea fără întoarcere a morții. Cel ce a fost *Alexandru Lupeanu-Melin* a luat acest drum în anul 50 al vieții sale, din clinica medicală dela Cluj. Și din clipita în care sufletul i-s'a despărțit de trup, alții au rămas să-i poarte rămășițele de lut spre locul de odihnă în așteptarea învierii celei de obște.

Rămășițele de humă ale lui Alex. Lupeanu-Melin au fost duse din clinică, sub podoabă de cununii, în catedrala noastră din Cluj, unde a fost prohodit de sobor de preoți, deslegarea dându-o Pst. Iuliu, episcopul eparhiot. Lângă sicriul celui ce-și dormia somnul de veci, pâr. *Agârbiceanu, Sept. Popa* și *Dr. Ilie Dăianu* au rostit cuvinte dela inimă la inimă. Iar după aceea, în dangăt duios de clopote și primind onorurile militare date de regim. 83 infanterie, cel parentat e însoțit de cortegiul funebru până la automobilul ce-l va lua spre a-l da Blajului pe care atâta îl preamărise cu vorba și peana și după care atâta se dorise și pe patul său de suferințe.

La Blaj ajunge pe inserate. Il plâng prelung clopotele catedralei. Il plâng, discret, și prietenii. Intrase așa de adânc în inima tuturor celor ce-l cunoscuseră așa cum era; nu cum părea uneori! În scurtă vreme catedrala, care văzuse atâtea glorii curate de-ale ctitoriei lui Inochentie Micu pe catafalc, se umple de lume. Cum va fi și a doua zi, când se va face înmormântarea răposatului veghiat, cu rândul, de leviți de-ai seminarului Bunevestiri și când cuprinsul catedralei se va dovedi prea strîmt pentru a cuprinde lumea ce vrea să fie la prohod și să asculte cuvântătorii cari vor prinde în linii de lumină figura dispărutului ce va rămânea pururea viu în multe-multe amintiri.

Au vorbit: pâr. vicar general *Dr. Victor Macaveiu*, a cărui atât de evocativă cuvântare o dăm în numărul nostru de azi; apoi: d. Gh. Popa, în numele ministrului Educației Naționale; dna prof. Anastasia Pop, în numele liceului de fete; d. Dr. Preda, în numele „Astrei”-Sibiu; d. Dr. A. Buteanu, în numele Sindicatului Presei din Ardeal și Banat; pâr. Iuliu Maior, în numele „Unirii Poporului”; d. Horia Teculescu, în numele Societății Scriitorilor Români; și d. Dr. Coriolan Suciu, în numele Școalelor de băieți și a desp. Blaj al „Astrei”. Cuvântul cel din urmă, în fața

mormântului deschis, l-a rostit eleva Ileana Băgăianu.

Prohodul a fost slujit de 9 preoți cu pâr. vicar *Dr. V. Macaveiu* în frunte. După Evanghelie s'a îmbrăcat de slujbă și *I. P. S. mitropolit Alexandru*, care a dat și deslegarea. La mormânt a fost petrecut de un cortegiu lung cât drumul dela catedrală la poarta cimitirului uniților. Fațeau parte din el: elevii și elevele tuturor școalelor blăjene, cu profesorii și profesorele lor; lumea din loc și din jur; prieteni și admiratori din toate părțile țării.

Acum Alexandru Lupeanu se odihnește în loc ales de tovarăși de gânduri și frământări. La poală de brad și în vecinătatea lui Bunea. — Cerul să-i aibă în paza sa! Și prinosul iubirii noastre pline de admirație să-i fie strajă neadormită!

M. Amaru

Gânduri de „Ziua misionară”

de Pr. S. Todoran

Frământare și luptă istovitoare e viața omului pe pământ. Sesizăm clipă de clipă două drumuri diametral opuse. Evoluție spre culmi nebănuite și regres înspălmântător. Avânt spre cucerirea înaltelor idealuri, alături de mulțimea înclinărilor josnice. Împărăția nebrută a lui Dumnezeu, în războiu cu împărăția lui Anticrist. Spiritualism și materialism, credință de mucenic și ateism distrugător de neamuri. Eroism generos și egoism nepotolț. Iată icona tristă a frământărilor contemporane.

Care va fi destinul omenirii? Ce soartă ne va rezerva ziua de mâine? Vor fi în stare resursele spirituale ale dragostei, adevărului și dreptății să stăpânească impetuozitatea răzăcirilor, urei și violenței? Răspunsul inspirat nu se înfățișează încrezător: „În mână ta, Doamne, este țaria și puterea și în puterea ta stă să mărești și să întărești toate”. (Parall. XXIX, 12). Avem deci înțușia și credința neclintită, că Pronia cerească va clădi o nouă lume pe ruinele răutății omenești, în care valorile spiritului și ale credinței se vor afirma în toată vigoarea și strălucirea lor, dirijând generațiile spre cucerirea bunăstării morale și sociale.

Chiar din acest motiv, în clipele de cumplită desorientare în care ne găsim, Biserica lui Isus, prin providențialul cărmăclău din cetatea de veghe a Vaticanului, e la datorie. Își continuă misiunea divină: *înfrățirea neamurilor prin Evanghelle*. Pașii misionarilor străbat țări și mări împrăștiind comori neprețuite: solă răscumpărării, împărăția crucii. Cântecul poeziei și iubirii divine din noaptea de Crăciun răsună biruitor peste continentele îndepărtate: „S'a născut vouă mântuitor” (Lc. II, 11). Prin jertfa eroică și adeseori mucenică, se pregătește biruința crucii, învățătura Răscumpărătorului, calea, adevărul și viața neamurilor. Biserica Romei scrie o nouă pagină de glorie în istoria creștinismului. Fenomenul tipic în preocupările ei este: „*mișcarea misionară*”. Actuale Pontifice, supranumit „*Papa misiunilor*”, a simțit în străfundurile inimii sale palpând paternitatea universală. Iar ecoul cuvintelor lui Hristos au avut răsunet și s'au schimbat în program: „Și alte oi am cari nu sunt din staulul acesta; și pe acelea mi-se cade ale aduce” (Ioan X, 16). Pacea lui Hristos în împărăția lui Hristos este deviza bisericii! În fața atâtor competiții imperialiste și antagoniste, Pius XI proclamă imperialismul spiritual, prin cucerirea lumii, până la „marginea pământului”, după formula programului final al Mântuitorului.

De aceea a contribui și conlucra la acea-

stă operă misionară a mântuirii sufletelor e datorie supremă creștinească. Rândurile de fași — gânduri răslefe — au chiar această înțeles. A nu simți însă acest imperativ al vremii înseamnă să fii surd sufletește, să fi-se profileze psihologia desertorului. Ce gânduri ne vor însufleși așadar la 24 Octomvrie, declarată „Ziua misionară“?

1. A colabora la opera de propagare a credinței între popoarele păgâne, înseamnă a da mărire lui Dumnezeu, a conlucra la realizarea planului celui Preainalt: ca toți oamenii să se mântuiască și să ajungă la cunoașterea adevărului. Dumnezeu este doar Părintele în tregel familii omenești. Oricare ființă, indiferent de caracter, rasă, sau tradiții, reflectează în suflet icoana bunătății și înțelepciunii aceluiași Părinte.

Nu mai egoismul lacom al filosofiei și politicienismului orgolios a stabilit bariere între sufletele răscumpărate prin aceeași tragedie sgaruitoare a Calvarului. Dorința nepotolită de stăpânire a divizat omenirea, a dictat legi în detrimentul celor nevoiași, a inventat prejudicii, decretând pe unii ființe inferioare, incapabile de conducere și civilizație. Paternitatea însă universală a lui Dumnezeu, îi îmbrățișează pe toți deopotrivă. Privirile iubirii sale se odihnesc mai ales asupra celor năpăstuiți și ignoranți, „ca să fie o turmă și un păstor“.

Pentru noi — sanquine et fide romani — acești neîncreștinați sunt frații cei mai iubiți! Iată pentru ce, ca moștenitori ai adevărilor eterne și părtași ai comorii răscumpărării, avem creștineasca îndatorire de a oferi ajutor milioanele de frați ce oarbează încă în beana întunerecului greșelii și necredinței. Să cooperăm ca Evanghelia păcii să le poată fi predicată și descoperită. Să respire și acești frați îndepărtați atmosferă de puritate creștină ce transformă tradiții și neamuri. Să între și ei în mistica corabie a mântuirii. Să realizăm fără întârziere dorința profetului: „Tot pământul să se închine și să-ți cânte ție“.

2. Conlucrarea la opera misionară este reclamată și de biserică. Ea a primit mandatul divin, să instăpânească împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Să facă cunoscute mângălerile învățaturii evanghelice; și prin aceasta, tăina mântuirii sufletelor, renașterea morală și socială a neamurilor. Biserica reprezentată prin Vicarul lui Hristos s'a achitat cu prisosință de această îndatorire. Roma n'a întârziat nici o clipă să-și trimită misionarii săi neamurilor născute în superstiție și păgânism. Le-a oferit cu mâni largi și dragoste de mamă, lumina adevărilor eterne, singura temelie a adevăratului progres și elementul indispensabil al civilizației. Iar roadele culesse de acești atleți ai lui Hristos formează cea mai strălucită biruință a bisericii din vremea din urmă.

Biruința însă nu e completă. Mai rămâne drum lung de parcurs. Un miliard de suflete așteaptă încă vestea mântuirii. În deosebi în Continental asiatic, unde atâtea forțe se luptă și deslănțue lupte potrivnice misiunii bisericii. Trezirea egoismului de rasă, primejdia musulmană, protestantismul semănător de confuzie, procesul de asimilare al civilizației europene în expresiunea ei economică lipsit de suflet și fermentul creștin dătător de viață.

Cine nu înțelege deci, că ritmul de evangelizare în astfel de împrejurări va trebui accelerat? Iar de altă parte cine nu-și dă seama că opera bisericii trebuie sprijinită? Că este o datorie sfântă de a ne oferi puterile și resursele noastre bisericii militante, pentru a augmenta numărul soldaților lui Hristos, și pentru a procura mijloacele indispensabile în vederea unei mai intense opere cuceritoare de suflete. Atunci când biserica luptă și combate

în tranșeele cele mai expuse, este neîngăduit să rămână indiferent și neactiv față de opera la care este angajată însași strălucirea catolicismului.

3. Sacrificiile generoase și lipsurile arzătoare și multiple ale misionarilor încă ne îndeamnă la contribuție pentru biruința idealului misionar. Nu este oare viața misionarilor o jertfă admirabilă isvorită din eroismul zilnic al iubirii? Fiecare credinței și iubirei de suflete, spiritul de abnegație și jertfă i-a îndemnat să-și părăsească patria în plină vrajă a tinereții. Să-și lase familia în sinul căreia sufletul lor s'a purificat în poezia senină a căminului. Aceeași candelă alimentează în ei entuziasmul închinării totale binelui spiritual și material al indigenilor. În școală, în ceasuri lungi de instrucție, în orfelinate unde sunt părinții copilașilor părăsiți, cari n'au simțit privirea binevoitoare de tată și dragălașenia de mamă, în spitale unde picură în suflete lumina nădejdlor nepieritoare, împrăștiie cu prisosință și lepădare de sine balsamul iubirei creștine. Cât eroism sublim în acești pioneri ai credinței! Ce minunat strălucește spiritul lor de jertfă în lipsuri și dispreț, în boală și prigoniri, în închisoare și chinuri cari adeseori însoțesc și incununează cu aureolă de sfânt ostenele mesagerilor lui Hristos.

Sf. Părinte a spus: și cifrele au poezia lor! Natural, pentru cine le înțelege. Și într'adevăr nu sunt lipsite de poezie cifrele ce zugrăvesc icoana fidelă a activității misionare. Iată unele adânc grăitoare. Misionarii susțin 37,000 școli cu 2,000,000 elevi. Provăd 700 spitale cu 37,000 infirmi. În 3,000 dispensarii oferă consultații și medicamente la 25,000,000 bolnavi. Infirmerii, medicii catolici și călugărițele îngrijesc 13,000 leproși, 428 asiluri pentru 18,000 bătrâni părăsiți; iar 113,000 de orfani aud zilnic șoptindu-li-se în 2000 orfanotrofii refrenul invitării delicate a Mântuitorului: „Lăsa-ți copiii să vină la mine“. (Revista del clero italiano Oct. 1935). Grație acestor instituții și opere de caritate, sufletele milioanele de păgâni sunt câștigate pentru Hristos și îmbogățite de revărsarea darurilor cerești.

Însă toate aceste instituții, la care se mai adaugă înălțarea lăcașurilor de închinare, asociații de binefacere, misionari preoți indigeni, seminariști, cateheți, reclamă mijloace considerabile de susținere, pe care le așteaptă cu încredere, în numele milei creștine, dela „Ziua misionară“.

Sacrificiul, deci, și nevoile acestor eroi, mila față de cei nebotezași trebuie să ne vorbească elocvent și trainic conștiinței noastre. „Vină împărăția ta“ să fie strigătul inimii în ziua misionară! Prin rugăciune, propaganda pildel și a cuvântului, și prin obolul nostru să ajutăm și facilităm opera misionară și pe cel nenorocit, ca toți să ajungă la lumina adevărului și să știe „că aceasta este viața veșnică ca să te cunoască pe tine Dumnezeu adevărat și pe care ai trimis, pe Isus Hristos“.

Cruciada rugăciunii. La 1 Octomvrie, din prilejul începerii noului an juridic al Tribunalului „Sacra Rota Romana“, Sf. Părinte a primit în audiență pe membrii acestei înalte instanțe romane. În legătură cu elevatele cuvinte omagiale ale decanului Rotei Romane, care a pomenit și de „autenticii reprezentanți ai tatălui minciunii, cari sunt corifeii bolșevici și cari, cu vorbe nu mai puțin seducătoare și încântătoare ca ale șarpelui biblic, fâgăduiesc mara și sarea“, Vicarul Domnului, în răspunsul său, a accentuat că biata omenime greu încercată cel mai bun leac de tămăduire îl va afla în recitarea rozarului; într'o viguroasă cruciadă mariană. Mai ales cei mulți săraci, a căror rugă-

ciune poate să fie cu mult mai meritorie decât a altora, ei fiind favorizii lui Isus Hristos care le rămâne prieten și atunci când ei îl părăsesc. Totodată a insistat însă și asupra datorinței de a ține seama, neapărat, și de imperativele justiției distributive pentru a se ajunge la echilibru social și pace.

Divorțul

de Pr. Dr. Ioan Stanclu

Biserica ortodoxă neunită azi admite divorțul, adică desfacerea căsătoriei. Aceasta se constată din faptul că desparte pe cel căsătorit și le permite altă căsătorie civilă și bisericăscă. Aceasta se constată și din dogma ei, care precede faptul.

În „Comentar asupra sfintei Evanghelii după Matei“ de P. Teoclitos Formachides, P. Const. Grigore și P. Sava T. Saru, ed. Râmnicu Vâlcea 1931, vol. I, pag. 113—214 citim: „Pe tema despărțirii, a avut și are loc o mare discuție între catolici de o parte, și ortodocși și protestanți de altă parte. Catolicii bazează pe un text dela sf. Luca și pe paralelul său dela sf. Marcu: tot celce-și lasă femeia sa și ia alta, precurvește, și tot cela-ce ia pe cea lăsată precurvește (Luca XVI, 18; Marcu X, 11), nu admit de loc divorțul, spre deosebire de noi și protestanți cari nu suntem așa de intransigenți“.

— Biserica catolică nu admite divorțul, fiindcă nu poate să-l admită, fiind divorțul condamnat de Dumnezeu, autorul căsătoriei. Dacă biserica catolică ar devia dela legea lui Dumnezeu, pe care trebuie să o propună, ea ar înceta de a mai fi adevărata biserică a lui Dumnezeu. În loc să se facă vinovată de călcarea poruncii lui Dumnezeu, a preferat să piardă Anglia pentru dorința regelui ei Eric al VIII-lea, 1509—1547, care căsătorit fiind în 1509 cu Ecaterina de Aragona, în 1527 a cerut dela Papa Clement VII să-i permită a divorța pentru a putea lua pe Ana Boleyn. Papa i-a răspuns că nu poate. Eric însă a alungat pe Ecaterina de Aragona în 1527 și a luat pe Ana Boleyn. În 1534 s'a declarat capul bisericii din Anglia și a decretat pedeapsa de moarte pentru cine ar mai recunoaște pe Papa dela Roma cap al Bisericii. Așa s'a separat Anglia de Roma și s'a făcut religia anglicană prin întemeietorul ei Enric VIII, cel cu șase femei: Ecaterina de Aragona 1509—1527; Ana Boleyn 1527—1536 Mai 18 ucisă; Ioana Seymour 19 Mai 1536—24 Octomvrie 1537 moartă îndată după ce a născut pe Eduard VI; Ana Cleves 1537—1540 alungată; Ecaterina Howard 1540—1541 ucisă; Ecaterina Parr, cu care a trăit până la moarte, 27 Ianuarie 1547.

Biserica ortodoxă admite divorțul și laicilor și preoților. Divorțul însă e condamnat de: Sfânta Scriptură, de Canoanele apostolice, de Sfinții Părinți, de conciliile particulare, de conciliile ecumenice, de praxa veche a bisericii ortodoxe, de cărțile ei vechi și de mintea sănătoasă, cum urmează să vedem.

Divorțul e osândit de sf. Scriptură:

Mateu 19, 6: „Deci ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă“.

Marcu 10, 9: „Drept aceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă“.

Mateu 5, 32: „Oricine își lasă soția, afară de cuvânt de curvie, o face să precurvească, și cine ia pe cea lăsată, precurvește“.

Mateu 19, 9: „Oricine își va lăsa soția, afară de cuvânt de curvie, și va lua alta precurvește; și cel ce ia pe cea lăsată precurvește“;

Marcu 10, 11—12: „Oricine își lasă femeia și ia alta, precurvește cu ea; și femeia dacă își lasă bărbatul și ia altul, precurvește“.

Luca 16, 18: „Oricine își lasă femeia și

la alta, preacurvește; și cine ia pe cea lăsată de bărbatul ei, preacurvește“.

Romani 7, 2—3: „Femeia măritată este legată prin lege de bărbatul ei care este în viață; iar dacă bărbatul va fi murit, este deslegată de legea bărbatului. Așa dar trăind bărbatul ei, se va numi preacurvă dacă va sta cu alt bărbat; dacă însă bărbatul ei va fi murit, este deslegată de legea bărbatului, astfel că nu este preacurvă dacă va sta cu alt bărbat“.

I Corinteni 7, 10—11: „Celor cari sunt legați în căsătorie, nu eu le poruncesc, ci Domnul, ca femeia să nu se despartă de bărbat; iar dacă s'a despărțit, să rămână nemăritată, ori să se împace cu bărbatul său, iar bărbatul pe femele să nu o lase“.

Divorțul e osândit de canoanele apostolice:

Canonul 48: „Dacă vreun mirean, pe a sa mulere lăpădându-o, pe alta va lua, sau pe cea lăpădată de altul, să se afurisească“ Pidalionul ed. Mân. Neamț, 1844, pag. 43.

Divorțul e osândit de Sfinții Părinți.

1. *Hermas*, preot în Roma sec. II, în „Păstorul“ porunca 4-a cap. I n. 4—6 zice: „Doamne, zic eu, dacă cineva are soție credincioasă în Domnul și o află în curvie, păcătuiește bărbatul dacă trăește cu ea? Cât timp nu știe, a zis, nu păcătuiește; dacă însă bărbatul a cunoscut păcatul ei și n'a făcut pocăință muierea, ci rămâne în curvia ei, iar bărbatul trăește cu ea, el se face părtaș păcatului ei și tovarăș curviei ei. Eu zic, Doamne, ce să facă bărbatul dacă soția a rămas în acea poftă? Să o lase, a zis, iar bărbatul să rămână văduv; dacă însă lăsându-și soția, ar duce alta, preacurvește și el“.

2. *Clement*, preot în Alexandria 150—215, în „Stromata“ II-a cap. 23 col. 145 n. 3 zice: „Iar că Scriptura sfătuiește să lai soție și dela căsătorie nu permite niciodată să te despartii, constituie în mod clar legea: să nu alungi soția afară de curvie (Mt. 5, 32 și 19, 9) iar curvia se consideră că se unește în căsătorie când unul dintre cei căsătoriți trăește“. În „Stromata“ II-a cap. 23 col. 146 n. 2 zice: „Iar cel care ia pe cea alungată de soție, preacurvește (L. 16, 18) a zis, căci cine și-a alungat soția o face să preacurvească (Mc. 10, 11) adică o silește să preacurvească“. În „Stromata“ II-a cap. 23 col. 143 n. 3 zice: „Nu numai cel care a alungat soția este cauza curviei ei, ci și cel care o ia, dând muierei ocazia păcatului; căci dacă nu ar primi-o, s'ar reîntoarce la bărbatul ei“.

3. *Origenes* scriitor bis. în Alexandria 185—254 în Omilia 14 în Ev. Sf. Matei la n. 23 zice: „In contra legii Scripturii unul conducător al bisericii au permis ca să se mărite trăindu-l bărbatul, făcând ei în contra a ce este scris: „Mulereia legată este prin lege cât timp trăește bărbatul ei“. La n. 24 zice: „Iar în ce mod soția e preacurvă deși se pare măritată altui bărbat, trăindu-l cel dintâi, așa și bărbatul care a îndrăznit să ia pe cea lăsată trebuie numit nu bărbat ci preacurvar este arătat de Mântuitorul nostru“.

4. *Lactanțiu* preot din Sicca Africe 250—319 în *Divinae Institutiones* c. 6 cap. 23 n. 33 zice: „Să nu cugete cineva că poate să respingă poruncile dumnezeiești; acelea se pun pentru ca orice calomnie și ocazie de înșelăciune să fie îndepărtată, ca să fie preacurvar cel care a luat pe cea lăsată de bărbat și cel care afară de păcatul curviei a lăsat soția ca să ia alta (Mt. 5, 32 și 19, 9), pentru că Dumnezeu nu vrea să se desfacă trupul și să se separe“.

5. *Sf. Ieronim* preot din Stridoniu 347—419 în epistola 55 către Adamantus n. 3 zice: „Deci apostolul tăind discuția a definit foarte clar că este mulere preacurvă care s'a căsătorit cu altul trăind bărbatul ei. Cât timp trăește bărbatul, deși ar fi preacurvar ori sodomit ori plin de toate păcatele și e părăsit de soție pentru aceste păcate, el e socotit bărbatul ei și nu-i este permis să ia alt bărbat“. În epistola 77 către Oceanus n. 3 zice: „Altele sunt legile împăraților, altele ale lui Hristos; altceva poruncește Papinian și altceva Paul al nostru. La acela frânele curăției sunt laxe pentru băbați și numai stuprul și preacurvia fiind pedepsite se permite plăcerea în lupanare și cu servitoare, ca și cum demnitatea face păcatul și nu plăcerea. La noi ceea ce nu-i permis femeilor nu e permis nici bărbaților“. — În Comentariul în Ev. Sf. Matei cap. 19, 9 zice: „Oriunde este deci curvie și suspect de curvie, soția se alungă cu libertate. Și fiindcă s'ar fi putut întâmpla ca cineva să facă calomnie celei nevinovate și pentru a doua legătură de căsătorie să acuze de păcat pe prima, așa trebuie să alunge a doua mulere ca să nu aibă a doua trăind prima“.

6. *Sf. Vasile*, arhiepiscop în Cesarea Capadociei 370—379 în „Moralia“, regula 73 cap. 2 zice: „Ceea ce nu-i permis bărbatului care a alungat soția sa curvă să ia alta, nu-i permis nici muierei care a fost alungată de bărbatul ei să se unească cu altul“. În can. 9 (vezi Pravila dela Târgoviște 1652) zice: „După cum zice cuvântul Domnului că bărbatul și muierea care se desparte fără de cuvânt de o curvie, amândoi se urgiesc tocmai de o potrivă, iar obiceiul nu desparte de împreunare pe curvarul și preacurvarul de femele, iar care văduvă fiind se va mărita după un bărbat văduv, sau după altul se va mărita de se va întâmpla, aceea nu e preacurvă, iar cine își va lăsa și va merge după alta și el li preacurvar și muierea ce șade cu dânsul și face să preacurvească și pe ceea ce a lăsat“. În can. 48 zice: „care va fi lăsată de bărbat să petreacă așa, iară de se mărita după altul preacurvește, după cum zice cuvântul Domnului“. (Va urma)

Știri mărunte

Personale. Ven. Ordinariat al Clujului a făcut mai nou următoarele numiri și distincții în sânul clerului eparhial: *Dr. Gavril Iagăr*, profesor la catedra de Dogmatică dela Academia Teologică; *Constantin Sabău* din Lupșa, la Luna de jos; *Vasile Vasile*, neohirotonit, admin. paroh. la Râpa de sus; *Aurel Socaciu* din Rusul de jos, a fost numit paroh tot acolo; *Pompel Făgărășanu*, a fost numit asesor consistorial; *Nicolae Oprea* din Sasarm, *Toma Bulea* din Lăpuș și *Iuliu Sociu* din Cociu au fost numiți protopopi onorari și au primit dreptul de a purta brâu roșu.

— Ven. Ordinariat al Maramureșului a făcut în rândurile clerului schimbările ce urmează: *Ioan Nistor* din Zastavna, la Adâncata; *Onufrețu Wolansky* din Adâncata, la Zastavna; *Nicolae Maniu* din Cernăuți, la Cacica; *Vladimir Slabet* din Cernăuți III, la Cernăuți II; *Ioan Boicluș*, din Vijnița, la Cernăuți III; *Alexandru Chortec*, neohirotonit, admin. paroh la Vijnița.

Grijă de crucile dela drumuri. Printr'un ordin de dată mai recentă, superioritatea bisericească din Trier (Germania) întimează tuturor celor pe cari li privește, să aibă deosebită grijă de crucile dela drumuri, ca să fie în stare bună. Răzimate pe o tradiție multi-seculară, ele au fost și sunt manifestarea pu-

blică a simțului creștin al populației. De aceea se precizează că unde s'ar afla cruci deteriorate, ori într'o stare neglijată, preoții să insiste nu-mai decât pe lângă credincioși cu dare-mână — firește că ei înșiși premergând cu pilda dărniciei — și să refacă totul. Excepție se admite numai în cazul când ar fi vorba de ceva cruci imposibile ca execuție artistică, ori din material prost. Atunci însă se încalcă ridicarea de cruce nouă, corăspunzătoare sub toate raporturile, vremurilor de azi.

Locale. Duminica viitoare, a săptămânii VI după Înălțarea s. Cruci, va predica în catedrală pâr. *Ioan Florea*, iar Marția ce-i urmează, de praznicul s. mucenic Dimitrie, va predica pâr. *Dumitru Neda*, profesori la Academia Teologică.

— Azi, la orele 11, de aniversarea nașterii *Maj. Sale Regelui*, s'a ținut în catedrală un *Tedeum*, slujind însuși I. P. S. pâr. *mitropolit Alexandru* în sobor de preoți. Au luat parte autoritățile locale bisericești, școlare, administrative și militare și școlărime dela toate școlile de băeți. După Tedeum la toate așezămintele noastre școlare s'au rostit cuvântări ocazionale.

Stiliștii nu se dau bătăuți. După mișcările stiliste din primăvară, împreunate cu vârsare de sânge, și după reprimarea lor violentă s'ar fi părut că răul s'a potolit. Din Tg. Neamț însă au răsbătut și în presă și în presă știri, cari arată că agitația stilistă e și acum o realitate ce dă de gândit. Polițaiul C. Repca făcând o vizită neașteptată cărciumarului Nic. Ghiorghiu din Tg. Neamț, a aflat că stiliștii se adună în cărciuma acestuia pentru consfătuiri, iar în podul casei lui au o capelă improvizată, cu chipuri, cruci, cărți bisericești (între cari și Pidalionul), broșuri și reviste ce tratează schimbarea calendarului în sensul stilist. Marginile filelor erau pline de însemnări făcute de stiliști și exprimau aprobări și hotărârea de a rezista celor cu calendarul nou.

Străbunli lui Rosenberg. Despre faimosul *A. Rosenberg*, teoreticianul rasismului nordic și divinizatorul sângelui german, s'a constatat că tocmai în vinele lui nu curge sânge pur teutonic. În temeiul dovezilor documentare, publicate de *Dr. Otto Luv*, directorul arhivelor statului din Reval (Estonia) și de ziaristul *Fr. Seel* din Kaunas, ziarul *Kärntner Tagblatt* arată că d. Rosenberg se trage din strămoși evrei, mongoli și slavi. Și anume: bunicul său, *Martin Rosenberg*, născut la Riga în 1837, era leton; așadar slav. Mamă-sa, *Carolina Sire*, născ. la Petersburg, în 1867, era franceză. Tatăl bunicii sale a fost un mongol, rob la Ruși. Bunica străbunicului său a fost evreică. Informațiile acestea au fost trimise și miniștrilor *Frick*, *Neurath*, *Goering*, *Goebbels* și *Gürtner* cu angajamentul de a li-se face dovada în fața oricărui tribunal.

Spre știre. Se atrage atențiunea contribuabililor, că avantajile acordate de Legea pentru lichidarea datorilor arierate, publicată în Monitorul Oficial No. 76 din 1 Aprilie 1937, expiră la data de 31 Octombrie a. c. Invităm deci, și pe această cale, pe toți contribuabilii interesați, ca în timpul scurt ce mai e în urmă, să-și lichideze datorile către Stat, putând beneficia de avantajile acordate de susamintita Lege, cunoscând că ea nu va fi prelungită și prin urmare, după data de 31 Octombrie, toate datorile se vor putea achita numai în întregime (fără reduceri) și numai cu numerar (bani gata).

— Administrator Financiar *Constantin Frățilă*.

A apărut noua edițiune a LITURGHIERULUI

Crudo . . . . . 250 Lei
Legat întreg în pânză, aurit 340 „
LIBRARIA SEMINARULUI — BLAJ